יום **ד'**, **כ"ו** ב**מנחם אב** תשס"א (**15** באוגוסט)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, **כ"ו במנחם אב**, בשנת תקס"ט(1809-5569), **עלתה ארצה חבורה של כ-70 תלמידים של הגר"א**, הגאון מווילנא. העליה הזאת, כמו זו שקדמה אותה בכ-30 שנה – קבוצת חסידים של הבעל-שם-טוב בהנהגת ר' מנחם מנדל מוויטבסק, שעלתה ארצה בשנת 1777 והתיישבו בטבריה – הטביעה את חותמה על היישוב הישן. החבורה הזאת הקימה בצפת בית-מדרש על-שם רבם, הגר"א. תלמידי הגר"א, שלימים כונו "פרושים" ייסדה ישיבה ליטאית מן הסוג שהלך והתגבש באותן השנים סביב אישיותו של ר' חיים מוולוז'ין, ונמנו עִמה תלמידי חכמים ששמו להם למטרה ללמוד תורה לפי שיטת הגר"א בארץ-ישראל. **ומכיוון שארץ-ישראל מיוחדת מכל הארצות, הלימוד בה מעולה מבכל המקומות**. ואמנם כך תיארו העולים הפרושים את מניעיהם באיגרת לליטא:

=... המה המתאספים להרים קרנה של תורה, ליהודים היתה אורה בבואם לעבדה ולשומרה... במשמרת התורה, לחַבֵּר ד' אמות של הלכה ברורה בארבעה אמות של ארץ הקדושה וטהורה. =

בעלייה זו, כמו בקודמה, היו יסודות משיחיים שהיו קשורים בלימודי הקבלה של הגר"א. בעיקרו של דבר היו העולים שקועים בלמדנות נוסח ליטא, בהתנגדות לתנועת החסידות ובתקוות המשיחיות שרווחו בחוגי הלמדנים בסוף המאה ה-18 ובראשית המאה ה-19. היה זה עולם מסורתי, ולתודעת המשבר ולתמורות של העת החדשה כמעט לא היה בו מקום.

תלמידי הגר"א ארגנו מערכת תמיכה על-קהילתית, שבמובנים רבים הקבילה למערכת התמיכה של הישיבות הליטאיות. בדומה לחסידים ביקשו גם הם לקבל את כספי התמיכה במישרין מאזור מוצאם, והם עמדו בקשר הדוק עם קהילת ווילנא. עם זאת, עשו להרחבת חוג התורמים, פרשו רשת מגביות במזרח אירופה ובמרכזה, וכבר סמוך לעלייתם הראשונה שוגרו שליחים שכוננו מערכת תמיכה נפרדת לתלמידי הגר"א. הקבוצות הראשונות שהגיעו לצפת נמצאו במצוקה כספית גדולה. לפיכך יצא אחד מהם – ר' ישראל משקלוב – לחוץ לארץ וסבב בערי ליטא ורוסיה הלבנה כדי להקים ארגון תמיכה מיוחד לקהילת העולים החדשה.

מיד לאחר עלייתה נתגלעה בקהילת העולים הקטנה מחלוקת בשאלת מקום ההתיישבות. הבחירה נפלה על צפת, בשל חסותו של ר' חיים פרחי, איש הכספים של הפאשא העות'מנית בעכו, ובשל קרבתה של העיר לנמלים שבעכו, צידון וביירות, שדרכם נשמר הקשר עם קהילות מזרח אירופה. **הפרושים נרתעו מלעלות לירושלים**, מאחר שחששו מהתנגדותה של האוכלוסיה הערבית המקומית, אשר בגלל חובותיו של ר' יהודה החסיד, שלא נפרעו מאז ראשית המאה ה-18, גילתה עוינות לעולי אירופה האשכנזים באשר הם. גם הספרדים והחסידים לא עודדו את התישבותם של תלמידי הגר"א בירושלים. אף-על-פי-כן, בשנת תקע"ב (1812) כשפרצה בגליל מגפה קשה, נסו כמה פליטים פרושים לירושלים ושהו בעיר בחסות הקהילה הספרדית. כששככה המגפה חזרו רוב הנמלטים לצפת, ובראשם ר' מנחם מנדל משקלוב ור' ישראל משקלוב, אך עתה התלבט ר' מנחם מנדל בשאלת ההתישבות בירושלים, ובסופו של דבר עקר מצפת בשנת תקע"ו (1816).

מכאן ואילך התחזק כחם של הפרושים בירושלים ובשנת תקפ"ג (1823) נחתם הסכם בין הפרושים בצפת לבין אחיהם בירושלים, שקבע את חלוקת כספי התמיכה והעניק ליושבי ירושלים רשות לשגר שליחים משלהם. אולם עם ההסכם לא בטלה המתיחות בין שתי החבורות, שהיו שייכות אמנם לאותה מסגרת. לסכסוך זה נלוו לא רק נימות אישיות וטיעונים

"...עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע." [ירמיה ל' 7]

יום נעים, בציפיה לישועה!

למעוניינים לקבל את הדף, נא התקשרו לטל. 6432843 - 08 (מרדכי)

יום **ד'**, **כ"ו** ב**מנחם אב** תשס"א (**15** באוגוסט)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

מעשיים כלכליים, אלא גם וויכוחים אידיאולוגיים, שבהם **שולבו תפיסות קבליות שונות בדבר חלקן של צפת וירושלים בגאולה העתידה.**

[ההיסטוריה של ארץ-ישראל]

"...עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע." [ירמיה ל' 7]

יום נעים, בציפיה לישועה!